Блокування кордону як вічний двигун шантажу

Читать на русском

Блокування кордону як вічний двигун шантажу

Українці попередили, що у відповідь на польське ембарго на українські товари введуть ембарго на польські. Після хвилі обурення "нахабством" українців почався підрахунок прибутків і збитків: чи варто затягувати зашморг на шиї воюючих українців, якщо внесок рільників у польську економіку становить 2,2% ВВП, а польський бізнес продає українцям товарів на 11,7 мільярда євро?

Але контекст, необхідний для розуміння майбутньої угоди між урядом Туска та фермерами, – це п'ятнична атака Росії на Одесу

Мирослав ЧЕХ, польський політик українського походження, депутат сейму РП II та III скликань, журналіст

Російські атаки на Одесу: 800 безпілотників і 180 ракет

У п'ятницю, 15 березня, дві ракети знову влучили в Одесу. Загинула 21 людина, в тому числі колишній віцеголова міста, офіцери, парамедик і двоє рятувальників, які кинулися на допомогу іншим постраждалим. 73 осіб було поранено. Двома тижнями раніше безпілотник зруйнував під'їзд у багатоквартирному будинку в Одесі – 12 людей загинули (п'ятеро дітей) і восьмох поранене (в тому числі вагітну жінку).

Щоразу в місті оголошували траур, а по всій країні прокочувалася хвиля обурення і бажання помсти за невинні жертви. В інтернеті з'явилося відео трагедії 2 березня, коли пес-рятувальник почав пронизливо вити, коли знайшли труп немовляти. Алегорія того, що навіть тварини не байдужі до звірства росіян.

Світ облетіли кадри візиту прем'єр-міністра Греції Кіріакоса Міцотакіса до Одеси (6 березня) у супроводі Президента Зеленського. За кілька сотень метрів від них упала ракета, в результаті чого загинуло п'ятеро людей. Сигнал тривоги не встиг попередити про напад, оскільки росіяни обстрілювали місто з сусіднього Криму, використовуючи балістичні ракети. Які дуже важко виявити і збити.

Українське командування повідомило, що з липня 2023 року до кінця лютого Одесу й Одеську область росіяни атакували 800 безпілотниками та 180 ракетами. Так сильно обстрілювали лише Київ, хоча останнім часом атаки на столицю стали менш інтенсивними завдяки ефективності її протиповітряної оборони. Чорноморський порт також має ефективну ППО, але йому не вистачає систем Patriot – єдиних, які можуть впоратися з балістичними і гіперзвуковими ракетами.

Опис перебігу та наслідків російських атак на Одесу є важливим контекстом для розуміння майбутнього розв'язання пропозиції, яку уряд Дональда Туска зробить фермерам-протестувальникам (ймовірно, у другій половині тижня) за допомогою Європарламенту, Єврокомісії, Франції та Німеччини. Завдяки цьому може з'явитися шанс на розблокування кордону з Україною, хоча за нинішніх соціально-політичних умов він видається непевним. А державній політиці конечно відновити керованість в одному з ключових питань для місця Польщі в ЄС і його новоформованій системі безпеки.

Українські цукор, птиця, яйця. Євросоюз не до вподоби польським рільникам

В останній день січня Єврокомісія схвалила проєкт регламенту про продовження безмитної торгівлі з Україною та Молдовою до червня 2025 року – із застереженням, що квоти на імпорт українських цукру, птиці та яєць до ЄС будуть обмежені відповідно до так званого референтного періоду 2022–2023 років. Тобто з періоду війни, а не з попередніх років, як того хотіли деякі країни, зокрема Польща. 7 березня пропозицію ЄК прийняв комітет Європарламенту з питань зовнішньої торгівлі – євродепутати з нинішньої урядової коаліції (Марек Бєлка з Лівиці і Данута Губнер з Громадянської платформи) проголосували "за", а представники PiS були проти.

У цей момент до справи підключився прем'єр-міністр Туск. Перед вильотом до Бухареста на засідання Європейської народної партії (7 березня) він оголосив, що буде говорити з лідерами ЄС про необхідність внесення змін до регламенту і повернення до довоєнних засад. "Ми хочемо допомогти Україні, але мусимо захистити польський ринок і польських рільників", – наголосив він.

Того ж дня Сейм проголосував за запропонований президією проєкт ухвали "про введення санкцій на імпорт російських і білоруських продуктів харчування та сільськогосподарської продукції до ЄС". Назва і санкційний розділ документа стали наслідком розслідування журналістів київської "Української правди", які зафільмували імпорт агропродовольчих товарів з Білорусі та Росії до Польщі та цілого ЄС. Без жодних обмежень, ембарго чи блокування кордону. А що українських журналістів затримала поліція, допитало Агентство внутрішньої безпеки, ще й частину записів було знищено – виник скандал. Справа викликала резонанс в Україні, нею зацікавилося посольство США в Києві, висловили протест і міжнародні журналістські асоціації. Туск, кажуть, оскаженів, бо нічого не знав про імпорт з Білорусі та Росії.

Резолюцію Сейму підтримали майже всі депутати, оскільки ніхто (за винятком двох представників Конфедерації) не хотів бути звинуваченим у сприянні Путіну. Водночас, однак, Сейм заявив, що положення Зеленої угоди потребують "негайної верифікації". Він також закликав Раду ЄС та Європарламент внести зміни до регламенту ЄС "з метою захисту чутливих секторів сільськогосподарського ринку ЄС від надмірного імпорту з України".

Депутати Сейму також закликали ЄК невідкладно випрацювати "якнайшвидше повернення до застосування у торговельних відносинах з Україною лише правил Угоди про асоціацію між Україною та ЄС". Іншими словами, для депутатів війна в Україні фактично закінчилася – бо ніби зникли умови, внаслідок яких ЄС запровадив "автономні торговельні заходи" для України та Молдови.

У Бухаресті прем'єр домігся свого: на вимогу ЄНП депутати Європарламенту наприкінці тижня проєкт постанови ЄК відправили назад до комітету з міжнародної торгівлі для введення інших продуктів (зокрема зернових) до списків товарів, на які поширюються імпортні квоти. Під час Веймарського саміту Туск обговорив польські пропозиції з Еммануелем Макроном та Олафом Шольцом, переконуючи їх включити у так званий референтний період роки до російської агресії. Макрон мав ся згодити, Шольц обіцяв подумати, а фінал настане на Європейській раді 21–22 березня.

Польські фермери вибороли мільярди, але польський шантаж не вдався

За день до зустрічі голів урядів та держав ЄС рільнича "Солідарність" оголосила про новий "загальний страйк" з блокуванням центрів міст, автомагістралей та транспортних вузлів. Вимоги залишаються незмінними: запровадження повного ембарго на імпорт агропродовольчих товарів з України, відмова від "Зеленої угоди" та виплата "компенсації за збитки, яких зазнали польські фермери". Має йтися про 15 мільярдів євро (70 мільярдів злотих) – саме в таку суму профспілка оцінила збитки, завдані напливом товарів з України.

Задля ясності, про які суми мова. Минулого року сільське господарство спродукувало 2,2% ВВП Польщі, тобто 12,8 млрд євро. Під час свого візиту до Варшави (23 лютого) президент Європейської комісії Урсула фон дер Ляєн наголосила, що цього року польські фермери отримають 22 мільярди євро з бюджету ЄС. Таким чином, рільники та сільгоспвиробники отримають дохід на 9,2 млрд євро вищий, ніж реальна вартість їхньої продукції на ринку. Крім того, прем'єр-міністр уже пообіцяв фермерам 1,5 млрд євро субсидій з Національного фонду реконструкції.

А все замало – і не з тої кишені, оскільки аграрна "Солідарність" випросила 15 мільярдів євро з унійного фонду "воєнної компенсації". Слушно, бо прецінь лінія фронту торговельної війни з Україною проходить на кордоні з цією державою, який уже пів року блокують, щоби відбити натиск зараженого українського зерна, смердючого цукру, зіпсованих малини та меду.

На 28 березня у Варшаві заплановані польсько-українські міжурядові консультації на рівні керівників урядів, результатом яких має стати підписання двосторонньої угоди про торгівлю агропродовольчими товарами – з квотами на імпорт та експорт в обидві країни. Польсько-українська міжурядова комісія з питань економічного співробітництва (Львів, 11 березня) це питання обговорила, її наступне засідання було призначене на понеділок, 17 березня, у Варшаві.

Польська сторона розпочала переговори з українцями з високої ноти "до", вважаючи, що інша сторона притиснута до стіни, а Польща має всі козирі на руках. Тому прем'єр-міністр Туск навіть погрожував ввести ембарго на всю сільськогосподарську продукцію з України, в чому його підтримали рільники, PSL, Agro-Union, PiS та Конфедерація. Як засіб тиску на українців використано навіть транзит, заблокувати який закликали заступник міністра Міхал Колодзейчак і рільничі організації.

Шантаж не вдався, бо був ідіотичним не стільки навіть з української точки зору, скільки з огляду на економічні інтереси Польщі, її членство в ЄС та елементарні вимоги державної безпеки. Виглядає, що прем'єр-міністр вчасно усвідомив проблему, бо на зустрічі з представниками фермерів (9 березня) він говорив про необхідність звільнення кількох чиновників, які його підвели.

Акція фермерів на литовському кордоні "нагадує гібридні дії"

На оголошення польського ембарго український прем'єр Денис Шмигаль відповів, що Україна запровадить власну заборону на імпорт товарів з Польщі. Після хвилі обурення "нахабством" українців почався підрахунок прибутків та збитків – і швидко виявилося, що Польща втратить від ембарго значно більше, ніж Україна. Минулого року позитивне сальдо польської торгівлі сягнуло 7,4 мільярда євро (польський експорт становив 11,7 мільярда євро, а імпорт – лише 4,3 мільярда), а цього року воно може бути ще більшим, оскільки ембарго на українське збіжжя все ще діє, а це основний експортний продукт України.

Також з'ясувалося, що значна частина молочної продукції (30% сирів) йде в Україну, хоча молочарі спочатку також кричали про необхідність цілковитого ембарго на продукцію з України. Але вони усвідомили, що це була би крайня дурість, коли зрозуміли, що українці дійсно можуть заборонити імпорт з Польщі.

Спроби використати транзит також провалилися. Заступник міністра Колодзейчак заявив, що українці використовували транзит до Литви, щоб обійти польські заборони, оскільки зерно нібито перепаковують і відправляють назад до Польщі. Політики Конфедерації з Любліна і місцеві фермери оголосили про блокаду польсько-литовського кордону з 1 по 7 березня.

Приголомшена прем'єр-міністр Литви Інґріда Шимоните заявила, що ні про яку "зернову карусель" в її країні не може бути й мови та що дії польських фермерів нагадують "зусилля Кремля, спрямовані на те, щоб посварити двох найбільших друзів України". А міністр закордонних справ Ґабріеліус Ландсберґіс додав, що їхні дії асоціюються з "певними гібридними операціями, які використовує російська пропаганда".

Протести на польсько-литовському кордоні таки відбулися, хоча фермери лише "приглядалися" до роботи прикордонників і митників, які перевіряли комерційні вантажі. Результат? Представник "селян-приглядачів" заявив, що до Польщі з Литви потрапляють мука і пшеничні висівки, виготовлені з українського зерна, що є "законним". З Латвії натомість надходить російське зерно – хоча це останні поставки, оскільки ця країна ввела ембарго на його імпорт у лютому.

Продовжувати перераховувати неправду, брехню і демагогічні прийоми, які використовують у торговельній війні з Україною, можна би було нескінченно. На щастя, курява битви поволі осідає, дозволяючи визначити, що насправді має значення і хто в яку гру грає, намагаючись замилити очі громадськості загрозою з боку України.

Польське зерно нерентабельне не через українців, а через росіян

Головною проблемою для польського сільського господарства не є "неконтрольований наплив українського зерна", бо його імпорт заблокований ембарго. Проблема насправді в надлишку непроданого польського зерна, кількість якого на кінець червня (напередодні жнив) міністр сільського господарства Чеслав Секєрскі оцінив у 4,5 млн тонн.

Великі сільськогосподарські виробники, а також великі та середні фермери не продають сировину, бо ціна на неї низька і продовжує падати через демпінгову практику Росії. Тому міністр постулює викуповувати товар коштами ЄС за "рентабельними цінами" – у розмірі – 1–1,2 тис. злотих за тонну (нині ціна коливається від 750 до 600 злотих), що означає витрати в розмірі 4,5 млрд злотих. А також експортувати сировину за межі Польщі, бо в країні з нею нічого робити, хіба спалювати як "зелене паливо".

Чи погодиться ЄС на таке рішення? До засідання Європейської ради відповідь залишається відкритою, бо тривають переговори. На той час ми також дізнаємося про наслідки зусиль Туска щодо продовження так званого референтного періоду в торгівлі з Україною, а також продовження квот на імпорт українських зернових та інших сільськогосподарських продуктів зі списку, постульованого урядом. Рішення для Польщі буде прийнято, оскільки Франція, Німеччина та ЄНП занадто зацікавлені у зміцненні польської демократії, щоб відправити Туска без нічого. Також внесуть зміни до Зеленого курсу – прем'єр-міністр уже оголосив, що не буде обов'язкового пару у 4 відсотки посівних площ в індивідуальних фермерських господарствах.

Тепер про політику. Від початку свого правління Туск незмінно заявляє про підтримку України, закликаючи лідерів інших країн мобілізуватися на підмогу українцям, які борються. І робить це пристрасно, щиро та в інтересах Польщі. Але він занадто досвідчений політик, щоб не розуміти, як ці його декларації ослаблюються зусиллями, спрямованими на те, щоб змусити ЄС ухвалити рішення, які зменшують підтримку України та шанси на відродження її економіки. Більше того, Туск не може бути впевненим у виконанні взятих на себе зобов'язань.

Бо ж суть польсько-українських переговорів щодо лімітів і квот у торгівлі агропродовольчими товарами полягає не у визначенні їхнього розміру – бо в цьому питанні учасники переговорів, ймовірно, зійдуться посередині. Ще й у роботі міжурядової комісії братимуть участь представники зацікавлених галузей, що полегшить пошук компромісних рішень.

Справжнім викликом для уряду стане імплементація напрацьованих висновків і можливих домовленостей, що має завершитися розблокуванням кордону. Шанси на це невеликі – зараз передвиборчий період, і жорстку позицію займають партія PiS, Конфедерація та рільничі організації, які все ще наполягають на повному ембарго. Це ще не кінець, адже навіть якщо блокада припиниться зараз, чи не повернеться вона восени, коли почнеться продаж зерна цьогорічного врожаю? Якщо він буде на рівні, близькому до минулорічних, то проблема надлишку сировини і ціни на неї знову постане. І тоді для фермерів та профспілкових діячів і політиків, які за ними стоять, найпростішим засобом тиску стане перекриття кордону з Україною і нарікання на те, що "в усьому винувате українське зерно".

Суто польський винахід: блокувати кордон атакованої Росією країни як фінансово-політичний вічний двигун.

Polexit. Уряд Туска охоче прийняв спадщину PiS

Прем'єр-міністра слід підтримати в його зусиллях, оскільки він намагається відновити елементарне управління державними справами. Понад те, він залишився фактично сам на полі бою, оскільки PSL устами віцепрем'єра Владислава Косіняка-Камиша говорить про "українську невдячність за надану польську допомогу".

Polexit має багато втілень. PiS вивів Польщу поза рамки ЄС в питаннях не тільки верховенства права, а і спільного економічного простору, проігнорував виключну компетенцію ЄК у питаннях законодавства й укладення угод з країнами-кандидатами. Польща порушила угоди СОТ, законодавство ЄС, Угоду про асоціацію з Україною. Продовження такого стану, разом із блокуванням кордону, поставило Польщу поза межами правового порядку Союзу. Вона також перестала бути надійною державою, якій можна довіряти і сподіватися на дотримання підписаних угод.

Теперішній уряд охоче прийняв спадок своїх попередників, поглиблюючи пов'язане з цим беззаконня, і спочатку прагнув до того, щоб з таким станом погодилися самі українці. Тобто щоб вони самі вийшли з Угоди про асоціацію з ЄС, накинувши зашморг на шию своїм мріям про приєднання до Європи. Більше того, антиукраїнська Польща, яка блокує кордони з Україною і позбавляє її можливості приєднатися до спільноти, сама стає наскрізь антиєвропейською. Як і планували PiS та Конфедерація – та всупереч усьому, з чим нинішня коаліція йшла на вибори, отримавши величезний мандат довіри від поляків.

Здається, Туск побачив проблему і зрозумів, що введення ембарго і продовження блокади кордону повертає українців до стану, в якому вони перебували до підписання Угоди про асоціацію в 2014 році (після Майдану та початку конфлікту на Донбасі), чинячи Польщу головним гальмом на шляху інтеґрації їхньої країни в омріяну Європу. І саме тому певні питання потрібно проговорити до кінця.

На спільній пресконференції з Урсулою фон дер Ляєн прем'єр-міністр навів приклад шляху Польщі до Союзу, коли Брюссель встановив 10-річні перехідні періоди для певних сільськогосподарських продуктів. З обов'язку літописця зазначу, що перехідні періоди були результатом не лише побоювань "старих" країн ЄС щодо сили і дешевизни польського сільського господарства, а й опору польських селянських і правих партій відкриттю ринку сільськогосподарської землі в Польщі для іноземців.

Після тривалих баталій (старші пам'ятають шантаж аргументом, що "жоден клаптик польської землі не повинен потрапити до рук німців") нарешті погодилися на 17-річному перехідному періоді, хоча про вільну торгівлю сільськогосподарською землею в Польщі все ще важко говорити, оскільки її продаж (не лише іноземцям) пов'язаний з численними умовами.

Отже, по-перше, переговори про вступ України ще не розпочалися, хоча ЄК вже розробила керівні принципи для них і надіслала їх урядам країн-членів у надії на прийняття. У першій половині 2025 р. для Польщі, яка головуватиме в Союзі, питання вступу України та Молдови має стати одним із пріоритетів. Чи Польща запропонує аграрну аґенду і яку? Це найважливіші питання всього головування і польської зовнішньої політики.

По-друге, Україна до визначення умов вступу "повинна дожити" – як відповів архієпископ Святослав Шевчук, Глава Української греко-католицької церкви, Папі Франциску, коли той на початку повномасштабної агресії докладав подвоєні і потроєні зусилля для "примирення між росіянами й українцями".

Українці виходять із польських портів

Час повернутися до Одеси та війни. Росіяни атакують місто і весь реґіон, оскільки це ключові елементи "зернового коридору" – найважливішого транспортного маршруту, яким українці експортують свою продукцію, насамперед зерно. Коридор веде з українських портів (Одеса, Чорноморськ і Південний) морем через територіальні води Румунії, Болгарії та Туреччини. Його відгалуженнями є сухопутний шлях з України до румунського порту Констанца і водний шлях через Дунай. Коридор охороняють літаки вищезгаданих країн і британська авіація. Адже Генеральний штаб Збройних Сил України саме з командуванням британської армії розробив план пробити коридор в середині минулого року.

Коридор був необхідний для виживання України після того, як 17 липня 2023 року Москва розірвала тристоронню зернову угоду (Україна–Туреччина–Росія). Путін хотів поставити Україну на коліна, але не досягнув своєї мети. Українці заплатили за свій успіх величезними втратами, бо під час атак загинули сотні цивільних працівників чорноморських і дунайських портів. Також загинуло багато солдатів, задіяних в операціях зі знищення російської військової інфраструктури (аеродромів, радарів і командних пунктів протиповітряної оборони). Серед жертв також сотні трактористів, фермерів і працівників сільськогосподарських компаній, які загинули внаслідок російських авіаударів.

Кілька днів тому Міністерство інфраструктури України оголосило, що коридор почав працювати цілодобово, збільшивши свою пропускну спроможність на 20%. Експорт морем уже досягнув обсягів, які були до повномасштабної російської агресії: з торішнього врожаю українці вже експортували 30 мільйонів тонн зерна, а кількість суден, що вийшли з портів, перевищила тисячу.

Своєю чергою, державна компанія, яка обслуговує судна на Дунаї, поінформувала, що готує контейнерні перевезення до Реґенсбурґа в Німеччині, бо досі для цього використовували Констанцу, Ґданськ і Ґдиню. А оскільки блокада польсько-українського кордону радикально обмежила контейнерні перевезення в Україну через польські порти, то українці також тестують повернення до контейнерних перевезень в Одесу і з Одеси. З цього можна зробити висновок, що для українських підприємців Польща як основна транзитна країна їхнього контейнерного імпорту стала перегорнутою сторінкою. Незважаючи на очевидні втрати для польської економіки, економічне співробітництво та участь Польщі у відновленні України.

Селяни ніби з Сенкевича. "Як Калі забере корови..."

Фермерів-протестувальників такі факти не зворушують – вони продовжують скаржитися на "дірку в кордоні", через яку під пильним оком польської прикордонної та митної служби нібито течуть тисячі тонн українського зерна. Ніхто цього не бачив і не довів, але плітка несе селом, що це правда.

Буває так, що абсурдність якоїсь заяви дозволяє прояснити суть проблеми. Саме такою є думка Вацлава Гриня в інтерв'ю TOK FM (1 березня) з аргументами про необхідність ембарго на українську сільгосппродукцію та про допомогу, яку мають надати українці польським фермерам у вивезенні надлишків зерна.

Гринь – великий сільськогосподарський підприємець з околиць Замостя (господарка площею 900 га), лідер організації "Ошукане село" та один з організаторів сільськогосподарських протестів "проти неконтрольованого напливу українського зерна". Тих, що відбулися у 2022–2023 роках, і тих, що розпочалися 9 лютого. Під час агітаційної кампанії перед парламентськими виборами Гринь приймав у себе на фермі Дональда Туска, а тепер з ним зустрічається керівництво міністерства сільського господарства (24 лютого) і прем'єр-міністр під час наради щодо умов завершення протестів (29 лютого). Одне слово, "наш рільник" для демократичної більшості в парламенті та тієї частини суспільства, яка її підтримує.

В інтерв'ю лідер "Ошуканого села" підтвердив, що уряд розглядає можливість повного закриття кордонів для імпорту з України. На зауваження, що Україна закриє кордон для польських товарів, Гринь відповів, що цього не станеться, оскільки "українці дуже прагматичні. Вони імпортують [польські товари] не тому, що нас люблять", а тому, що "ми маємо добрий товар і за помірною ціною".

Селянська мудрість, що називається: "Якщо хтось забере корову у Калі, то це поганий вчинок. А добрий – це коли Калі забере в когось", як казав герой "В пустелі та джунглях" Генрика Сенкевича.

Крім того, продовжив Гринь, українська сторона повинна прагнути до того, щоб настрої в Польщі були "дружніми до України". Ембарго на імпорт польської сільськогосподарської продукції зіпсує ці настрої. Однак їх може покращити "поміч українців" експортувати надлишки польського зерна через їхні чорноморські порти. Україна вже вивезла дві третини свого врожаю, тому вона повинна підтримати своїх сусідів, бо Польща поки що експортувала лише третину своєї продукції. "Це вони у нинішній ситуації повинні допомагати нам, а не ми їм", – підсумував він.

Для Гриня у мене є пропозиція, щоб разом із закликом до українців допомогти польським фермерам він звернувся до польського уряду з вимогою надіслати хоча б дві бригади польської армії для захисту українського коридору та експорту польського зерна. Бо тільки так український прагматизм зустрінеться з польським прагматизмом не на блокаді спільного кордону, а на полі бою з російським агресором.

Аби скріпити це братерство, я пропоную, щоб Гринь очолив делегацію фермерів для контролю за процесом експорту і жив в Одесі, Ізмаїлі, Білгороді на Дністрі або Чорноморську. Білгород колись називався Акерман, і саме під враженням від подорожей навколишніми степами Адам Міцкевич написав один зі своїх шедеврів – сонет "Акерманські степи". Тому це буде прагматично, романтично і дуже патріотично.

Туск критикує республіканця від Трампа за те, що роблять наші фермери

Після п'ятничної трагедії в Одесі Дональд Туск звернувся до спікера Палати представників Майка Джонсона, який блокує надання допомоги Україні: "Подивіться на Одесу. Скільки ще аргументів вам потрібно, щоб прийняти рішення?" Під час нещодавнього візиту до США він висловився ще сильніше: "Це не якась політична сутичка, яка має значення лише для американської політичної сцени. Нездатність пана Джонсона прийняти позитивне рішення коштуватиме тисячі життів. Він бере за це особисту відповідальність".

У мене є прохання до прем'єр-міністра. Пора звернутися з такими ж гнівними словами до груп, які блокують кордон з Україною, і до тих, хто їх підтримує: "Подивіться на Одесу. Що довше ви блокуєте кордон з Україною, то більше Путін думає, що вбивства українців врешті-решт принесуть результат. Знищить їхній "коридор життя" і поставить їх на коліна. Пам'ятайте, що наступною на черзі для російської агресії є Польща".

Можливо, якась частина з них протверезіє.

Оригінал: Mirosław Czech / Rząd Tuska dązy do Polexitu? / Gazeta Wyborcza, 15.02.2024

Опубліковано у виданні ZBRUC.eu

Теги: Зеленский, Кириакос Мицотакис, Туск Дональд, Туск, Україна, Украина, Польща, Польша, шантаж, Блокада польсько-українського кордону, блокада

Юлія Більченко
ВИПУСКОВИЙ РЕДАКТОР

21 березня 2024 г., 15:20 | Перегладів: 2375 | Коментарі: 0

Роздрукувати | Надіслати товаришу

Коментарі: